

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ
МЕДІАПРОСТІР
ІННОВАЦІЙНІСТЬ КРЕАТИВНІСТЬ
КРЕАТИВНІСТЬ
ФАКТЧЕКІНГ
ІННОВАЦІЙНІСТЬ
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ
ФАКТЧЕКІНГ МЕДІАПРОСТІР
ФАКТЧЕКІНГ
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ
КРЕАТИВНІСТЬ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ОСНОВИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми

Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач

Контакти

бакалавр
03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
Історія та археологія
3
1 рік, II семестр
вибіркові навчальні дисципліни, які визначені
навчальним планом
згідно з розкладом
українська
щовівторка 13.00–14.20 (304 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на платформах
ZOOM та Google-class).
кандидат історичних наук, доцент
Стрілюк Олена Борисівна
E-mail: olenastriliuk@ukr.net

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Розвиток сучасних медіа, широке впровадження інтерактивних систем комунікацій спричиняє зміни у ставленні здобувачів освіти до оточуючого світу та потребує цілеспрямованої їх підготовки до вмілого та безпечного користування інформаційно-комунікаційними технологіями та системами мас-медіа. Здобувач освіти має орієнтуватись у сьогоdnішньому медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів засобів масової інформації, розрізнити інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати та оцінювати медіаповідомлення, розшифровувати та використовувати закодовану у медіаповідомленнях інформацію, знати правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації, розрізнити та застосовувати методи організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа; збирати, передавати, зберігати інформацію з урахуванням пріоритетів професійної діяльності, самостійно створювати медіаповідомлення в галузі професійної діяльності.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:

1. Медіапростір.
2. Традиційні та соціальні медіа.

3. Дезінформація та маніпулятивний вплив медіа.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Здобувачі освіти повинні сформувати необхідні загальні та професійні компетентності відповідно до вимог освітньої програми:

Шифр згідно ОПШ	Компетентності
ЗК 1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 6	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 8	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
ЗК 9	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 10	Здатність працювати в команді.
СК 4	Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
СК 6	Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.
СК 8	Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Разом	у тому числі					Разом	у тому числі				
		Л.	Пр.	Л.	Інд.	Срс.		Л.	Пр.	Лаб.	Інд.	Срс.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Медіапростір												
Тема 1. Сутність і зміст медіаграмотності	6	2				2						5
Тема 2. Комунікація, інформація, медіа	6	2				4						5
Тема 3. Види медіа та їх розвиток	10	2				8		2				5
Разом за змістовним модулем 1	22	6				14		2				15
Змістовий модуль 2. Традиційні та соціальні медіа												
Тема 4. Традиційні медіа	10	4	2			8		2				5

Тема 5. Редакційна політика і новинна грамотність	8	2	2			6						5
Тема 6. Медіа і демократія	8		2			4						5
Тема 7. Соціальні медіа	10		2			8		2				5
Разом за змістовним модулем 2	42	6	8			26						20
Змістовний модуль 3. Дезінформація та маніпулятивний вплив медіа												
Тема 8. Неправдива інформація. Маніпуляції	10		6			4						10
Тема 9. Стереотипи та «мова ворожнечі»	6		2			4						10
Тема 10. Інформація та пропаганда	6		2			4		2				10
Тема 11. Аналіз медіатекстів різних видів медіа	10					8						17
Разом за змістовним модулем 3	32		10			20						47
Усього годин	90	12	18			60		8				82

Тематика практичних занять

Тема 1. Традиційні медіа. (2 год.)

План

1. Типи традиційних медіа.
2. Власники медіа. Кому належать українські медіа.
3. Громадянська журналістика.

Тема 2. Редакційна політика і новинна грамотність. (2 год.)

План

1. Новини і добір новин: фактори новинної цінності.
2. Джерела новин.
3. Класифікація новин і їх відбір редакцією.

Тема 3. Медіа і демократія. (2 год.)

План

1. Свобода слова.
2. Індекс свободи преси.
3. Цензура та самоцензура. Види цензури.
4. Замовні матеріали. «Джинса».

Тема 4. Соціальні медіа. (2 год.)

План

1. Соціальні медіа як джерело новин.
2. Інформаційна бульбашка.
3. Алгоритм персоналізації та інформаційна бульбашка.
4. Когнітивні викривлення та способи їх подолання.

Тема 5. Неправдива інформація. (2 год.)

План

1. Типи неправдивої інформації.
2. Фейк. Види фейків і їх небезпека.
3. Мотивація та механізми розповсюдження дезінформації та способи запобігання цьому.

Тема 6. Маніпуляції. (2 год.)

План

1. Заголовки. Клікбейт.
2. Фотофейки. Види маніпуляцій з фото.
3. Онлайн маніпуляції: боти та тролі.
4. «Експетна думка».

Тема 7. Маніпуляції. (2 год.)

План

1. Маніпуляції з першоджерелом.
2. Маніпуляції в соціальних медіа.
3. Найбільш поширені технології підсвідомого впливу засобів масової інформації.
4. Інструменти для перевірки фактів.

Тема 8. Стереотипи та мова ворожнечі. (2 год.)

План

1. Мова ворожнечі vs свобода слова. Ознаки мови ненависті.
2. Як повідомити про мову ворожнечі у соціальних мережах.
3. Стереотипи в інформаційному просторі. Застосування стереотипів під час створення інформаційного продукту.

Тема 9. Інформація та пропаганда. (2 год.)

План

1. «Інформування» та «пропаганда»: порівняльний аналіз.
2. Види пропаганди. Позитивна пропаганда.
3. Механізми переконання.
4. Синдром злого світу.
5. Маніпуляції в рекламі.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Медіаосвіта та медіаграмотність : короткий огляд / В. Ф. Іванов та ін. 2-ге вид., стер. К.: АУП, ЦВП, 2012. 58 с. URL: <http://www.aup.com.ua/upload/ogliad.pdf>.
2. Медіаосвіта та медіаграмотність: підруч. для студ. пед. колед. / ред.- 8 упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с. URL: <http://www.aup.com.ua/uploads/mo3.pdf>
3. Медіаосвіта. Основи медіаграмотності: навч.-метод. посіб. для курсу «Основи медіаграмотності» / укл. С. О. Троян, Ткачук А. В. Умань : ПП Жовтий О.О., 2014. 128 с.
4. Практична медіаосвіта: авторські уроки. Збірка / Ред. упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2013. 447 с.

5. Сінді Шейбе, Фейз Рогоу. Медіаграмотність. Критичне мислення у мультимедійному світі; пер. з англ. С. Дьома ; за заг. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. Київ : Академія Української Преси : Центр Вільної Преси, 2017. 319 с.

6. Фолькер В. Журналістика газет і журналів / Видання 2-е, перероблене / Пер. з нім. В. Климченко. Київ : Центр вільної преси, 2017. 377 с.

Допоміжна література:

1. Гороховський, О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи: практ. посіб. Дніпро : Ліра, 2017. 133 с.

2. Збірник статей Шостої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». Київ : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2018. 244 с.

3. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. З. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. К.: ЦВП, АУЛ, 2016. 243 с.

4. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посіб. / О. Т. Баришполець та ін.; за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К. : Міленіум, 2009. 440 с.

5. Посібник з верифікації. URL: визначний гід з верифікації цифрового контенту для висвітлення надзвичайних подій. URL: http://verificationhandbook.com/book_ua

6. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння. Львів : ПАІС, 2004. 312 с.

7. Стратегії дослідження екранних медіа / НАН України ; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. К., 2013. 356 с. (Наукові студії ІМФЕ ; вип.7). URL: http://mau-nau.org.ua/etnolog/books/ns/ns_2013.pdf

8. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики / Галлін та ін. ; пер. з англ. О. Насика. К.: Наука, 2008. 320 с. URL: <https://mediasystemy.wordpress.com>

9. Український медіаландшафт – 2015 : аналітичний звіт / за ред. В. Ф. Іванова. К.: ФКА, АУП, 2015. URL: http://www.aup.com.ua/upd/kas_43639-1522-13-30.pdf

Інформаційні ресурси:

1. Академія української преси. URL: <http://www.aup.com.ua>

2. Детектор медіа. URL: <http://detector.media>

3. Медіакритика. URL: <http://www.mediakrytyka.info>

4. Медіапсихологія і медіа освіта. URL: <http://www.mediaosvita.org.ua>

5. MediaLiteracy. URL: <http://www.medialiteracy.org.ua>

6. MediaSapiens. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua>

7. FAKE OFF. URL: <http://fakeoff.org/uk>

8. Stopfake.org. URL: <http://www.stopfake.org>

9. Он-лайн курс «Медіаграмотність для освітян» на платформі Prometheus

10. Он-лайн курс «Медіаграмотність для громадян» за посиланням <https://irex.mocotms.com/>

11. Он-лайн курс «Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності» за посиланням: <https://verified.ed-era.com/ua>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями головних засад освітнього менеджменту, права тощо;
- вносити пропозиції щодо форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримувати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконувати завдання самостійної роботи;

- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Завдання, що здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 https://drive.google.com/file/d/1TggRAFOn49g08VcMd_XsZHGyYNpm5LPs/view

У процесі навчання забороняються плагіат, фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Лекції	6	6	до 6
Робота на практичному занятті	9	5	до 45
Самостійна робота:	12	3	до 36
Підготовка фінального проєкту	1	13	до 13
Усього:			до 100

Здобувачі освіти також можуть отримати додаткові бали за: виконання рефератів, есе дослідницького характеру, наукових тез або статей за темою курсу, участь в науково-практичній конференції.